

Олена Кузнецова

Національний університет “Львівська політехніка”,
вул. С. Бандери, 12, Львів
Olena.D.Kuznetsova@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-9596-1386

“ТАКТИКИ ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ” У СОЦМЕРЕЖАХ, ІНТЕРНЕТ-ЗМІ ЯК ЗУМИСНЕ ВИКРИВЛЕННЯ РЕАЛІЙ

© Олена Кузнецова, 2025

Для розуміння суті впливу “тактик віддзеркалення” російської дезінформації в соцмережах як зумисного викривлення реалій, полярно протилежного тлумачення конкретних фактів, явищ, подій. Розкрито мету “тактик віддзеркалення” як перенесення відповідальності за сучасну війну росії на Україну. Показано завдання “тактик віддзеркалення” в часи гібридної війни росії проти України в 2022–2025 роках: відвернути увагу зухвалою дезінформацією в інтернет-медіа, дезорієнтувати аудиторію, перенести відповідальність за злочини російських загарбників на українців.

Виявлено викривлений вплив “тактик віддзеркалення” в соцмережах, інтернет-ЗМІ на свідомість, психіку з метою підпорядкувати мислення читацької аудиторії, змінити світогляд реципієнтів на проросійський. Показано, як для посиленого сприйняття російської дезінформації “тактик віддзеркалення” зумисно використовують ідеологи, абсурдні вирази, викривлені дані на користь росії, а саме: осучаснені стереотипи радянської доби, фальсифікації сучасних фактів, підтасування подій, щоб змінити світоглядні орієнтири читачів інтернет-ЗМІ, користувачів соцмереж на російський кшталт.

Сучасні російські воєнні ідеологи намагаються виправдати росію й довести свою правоту нелогічними аргументами, порушуючи норми здорового глузду, закони логіки. Викрито, як за допомогою “тактик віддзеркалення” російські дезінформатори створюють видимість правильності нападу і ведення війни росії проти України. Російські “тактики віддзеркалення” самі себе заперечують: логічно погоджуючись з тим, що війна приносить страждання, смерть людям, руйнує міста і села, однак алогічно виправдовують вибір росії, аргументуючи що інакше діяти було неможливо, на Україну напав би Захід.

Розкрито, як за допомогою викривлених “тактик віддзеркалення” реалій російський агітпроп аморально, алогічно, абсурдно створює видимість правильності дій росії, замовчуючи порушення нею ж ухвалених міжнародних договорів, угод, погоджуючись, що через війну страждають люди, руйнуються міста, села, однак вибір росією воєнної агресії – раціональний, виправданий, інакше діяти було неможливо.

Ключові слова: “тактики віддзеркалення”, зумисна фальсифікація, проросійська дезінформація, соцмережі, інтернет-ЗМІ.

Вступ. Російські масмедійні “тактики віддзеркалення” подають ймовірні версії подій війни. Кожна версія дає кілька пояснень того, що сталося б без наведення конкретних аргументів і свідчить про “винних” українців.

“Тактики віддзеркалення” працюють як абсурдний супровід російських воєнних злочинів, що вчиняють російські загарбники в Україні та самі себе виправдовують, хіба що для психологічного заспокоєння путіна та довірливих росіян.

Постановка проблеми. В інформаційній війні росії проти України як складовій гібридної в соціальних мережах, інтернет-медіа використовують “дзеркальні тактики” для зумисного дезінформаційного, психологічного впливу на читачів спеціально сфабрикованим контентом, що має зумисне зворотне реальному, зумисне викривлення, введення в текст російського “новоязу”, що змінює сприйняття подій на користь росії, шкоду Україні, українцям та просуває проросійські цілі, завдання інформаційної війни проти України.

Актуальність дослідження. У сучасній російській інформаційній війні, що входить до складу гібридної, її новітнім форматом є “тактики віддзеркалення”. Необхідність викриття російських дезінформаційних “тактик віддзеркалення” – надзвичайно актуальна. Адже дослідження російських “тактик віддзеркалення” дезінформації в соцмережах, інтернет-ЗМІ стосується кібербезпеки, медіабезпеки під час гібридної війни росії проти України 2022–2025 років та зумовлене важливістю протидії російській дезінформації через розуміння мети, завдань “тактик віддзеркалення” в новітніх масмедіа для виявлення, протистояння викривленому впливу, протидії російським інформаційним військам в інтернеті.

Формулювання мети та завдань статті. Мета дослідження: сприяти виявленню і спростуванню “тактик віддзеркалення” у соцмережах, інтернет-ЗМІ для протидії дезінформаційному впливу в соцмережах та інтернет-ЗМІ.

Завдання дослідження: на основі виявленої фальшивої, викривленої інформації “тактиками віддзеркалення” у соцмережах, інтернет-ЗМІ, що зумисно дезорієнтують користувачів соцмереж, порівняти їх “дезінформацію” з реальними сучасними, історичними фактами, подіями, осмислити зумисно неправдивий контент “тактик віддзеркалення” у російських соцмережах, інтернет-ЗМІ; викрити сприяння проросійськи заангажованого, зумисно неправдивого, полярно викривленого впливу на свідомість, емоції, психіку читачів.

Методи дослідження. Спочатку домінував метод цілеспрямованої вибірки, узагальнення та систематизації теоретичного матеріалу щодо “тактики віддзеркалення” в соцмережах, інтернет-ЗМІ. Опрацьовуючи тематично підібрану наукову літературу, зібрані приклади щодо “тактик віддзеркалення” як соціально-психологічного впливу на читачів, застосовували порівняльний аналіз, поділ на види “тактик віддзеркалення”, вивчали, систематизували погляди зарубіжних, українських вчених стосовно використання “тактики віддзеркалення” для невидимої зміни світогляду, робили узагальнення.

На всіх етапах дослідження використано зіставний метод, який забезпечив підґрунтя для узагальнень та висновків. Метод типології знайдених прикладів застосування “тактики віддзеркалення” допоміг диференціювати “тактики віддзеркалення” на види, систематизувати їх. Прагматичний аналіз зібраних у соцмережах, інтернет-ЗМІ прикладів щодо використання “тактик віддзеркалення” був спрямований на визначення мети, завдань зібраних прикладів застосування різних “тактик віддзеркалення”, їх впливу через мовні засоби на реципієнтів.

Всі “тактики віддзеркалення” у досліджуваних проросійських соцмережах, інтернет-медіа зумисно викривлювали інформацію, повідомляли неправдиві дані, робили необ’єктивні оцінки, відмінні від правди, істини щодо війни росії проти України. Російські медіа через “тактики віддзеркалення” спонукали читачів робити неправильні оцінки, висновки, використовуючи сфальсифіковані, а не реальні, перевірені факти, події як належить журналістам, зумисно використовували “тактики віддзеркалення”, щоб змінити світоглядні орієнтири читачів на проросійське заангажоване, викривлене світобачення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вперше теорію “тактики віддзеркалення” в ЗМІ та її вивчення щодо виборів сформулювали у Стендфортському університеті Роберт Валлоне, Лі Росс і Марк Леппер та оприлюднили 1981 у статті “Уявлення про упередженість ЗМІ під час президентських виборів 1980 року”.

Професорка Академії фінансів та бізнесу Вістула, аналітикиня Польського інституту міжнародних відносин (PISM) А. Легуцька зазначає, що росія є найважливішим актором інформаційної війни, її дезінформаційна діяльність – систематична, добре фінансована, особливо активна у воєнні часи в Україні. Росія проводить “викривлене відтворення” сайтів ЗМІ, газет, журналів, облікових записів, і користувачам важко зрозуміти, що це дезінформаційна тактика дзеркального відображення. Наприклад, у Польщі була створена копія сайту Polityka, в Німеччині – Die Welt, в США створена копія сайту Politico. Про це пише Д. Юр’єва у статті “Російська пропаганда в ЄС – від ферм ботів до використання штучного інтелекту” [15].

С. Бондаренко у статті “Негативні наслідки та шляхи протидії дезінформації в соціальних мережах як масовому негативному явищу” пропонує кілька стратегій для подолання впливу “тактик дезінформації” [2].

Наукова новизна. “Тактики віддзеркалення” російської дезінформації в соцмережах, інтернет-ЗМІ є мало розробленою проблемою викривленого російського впливу на демократичних українців, європейців, американців, що негативно впливає на довірливу аудиторію, сприяє руйнуванню демократичного світогляду, патріотичних позицій читачів, користувачів соцмереж.

Висунемо тезу дослідження, що під час війни росії проти України 2022–2025 років “тактики віддзеркалення” російської дезінформації в соцмережах, інтернет-ЗМІ підпорядковані завоюванню свідомості реципієнтів зумисною дискредитацією української влади, ЗСУ, провокуванням розколу українського суспільства тощо.

Виклад основного матеріалу. Російські пропагандисти в анонімних каналах соцмереж поширюють дезінформацію про розробку в Україні так званої “брудної ядерної бомби”. На їхню думку, для цього виробники мають додати до звичайної бомби ядерне паливо з АЕС та використати проти російських військ і цивільних. Такий зумисно викривлений російський контент має на меті залякати світ українцями. Російські інформаційні війська спеціально створюють фейки про технології виготовлення атомних бомб, використовуючи “тактики віддзеркалення”, приписуючи Україні свою загрозу безпеці світу ядерною зброєю, ганебну роль убивць людей. Для цього російський агітпроп найбільше використовує для поширення дезінформації соціальні мережі, інтернет-ЗМІ. Про це пише О. Котубей-Геруцька у статті “Через Telegram та TikTok-блогерів Росія найбільше поширює пропаганду та дезінформацію” [7].

Інформаційну війну як складову гібридної в соціальних мережах, інтернет-медіа інформаційні війська ворога зумисно ведуть для полярно змістовно викривленого, психологічного впливу на читачів. Основними тактиками інформаційного протистояння російських інформаційних військ є дзеркальні перекручення змісту, додавання до авторського тексту емоційних нових слів російського “новоязу”, щоб викривлено змінити світогляд реципієнтів на проросійський. Для цього російський агітпроп представляє війну росії в Україні не як загарбницьку, а як *оборонну*, щоб “захистити”, “врятувати” українців від “західного гніту”. Про це стаття О. Котенко “Як російська пропаганда використовує протилежні версії для досягнення власних цілей”, зокрема авторка пише: “Російська пропаганда використовує “тактику віддзеркалення”, аби висунути такі ж звинувачення країнам Заходу, які висувають самій Росії, та відвернути увагу від предмета обговорення, тобто війни в Україні, окупації Росією українських територій і поневолення українського народу”, що порушує Кодекс практик протидії дезінформації (*The Code of Practice on Disinformation*), підписаний у червні 2022 р. цифровими платформами, 34 стейкхолдерами як зацікавленими сторонами” [6].

Інформаційні війська росії використовують блоги не як платформи розміщення фактографічної інформації, емоційної оцінки, коментарів, а використовують їх для максимального охоплення

аудиторії поширеною дезінформацією спеціально найнятих “тролів”, а також застосовують спеціальне програмне забезпечення – “боти” для створення фейкових текстів, фото, відео як “реальних свідчень неіснуючих очевидців” та ефекту “присутності” відсутніх, взагалі неіснуючих учасників. Російські боти і тролі регулярно розганяють проросійські наративи і меседжі переважно через X(твітер), фейсбук, ютуб, телеграм, про що пише С. Зінченко у статті “Як російська пропаганда використовує ботів та тролів у соціальних мережах для досягнення власних цілей” [5].

У “тактиках віддзеркалення” преважає поляризуюча світоглядна тактика “свій-чужий”, коли для емоційного, психологічного впливу “своїм” приписують позитивні ознаки, “ворогам” – негативні. І. Баланчук у статті “Шойгу почав розповідати про “брудну бомбу” України” пише: “Раніше російське пропагандистське видання “РИА Новости” з посиланням на свої джерела повідомляло, що нібито українська влада готує “на території своєї країни провокацію, пов’язану з підривом т. зв. “брудної бомби” або малопотужного ядерного боєприпасу”, щоб потім звинуватити Росію у використанні зброї масового ураження і налаштувати весь світ проти Москви [1].

Особливістю російської “дзеркальної тактики” дезінформації є навішування “прострочених” ярликів радянської пропаганди: “нацисти”, “бандерівці”, “оунівці”, “націоналісти”, що свідчать про викривлення інформації тактикою “ідеологічного звинувачення у відступництві ще радянськими політизованими стереотипами”.

Окрім того, в соцмережах з метою дезінформування використовують такі види “тактики віддзеркалення”: “контрастування”, “хибна дилема”, “мова ворожнечі”, “симетрична відповідальність”, “фальшиве прирівнювання”, “протилежні версії”, про що пише О. Котенко у статті “Як російська пропаганда використовує протилежні версії для досягнення власних цілей” [6].

Спеціально, щоб уникнути персональної відповідальності за використання “дзеркальних тактик” для зумисної дезінформації задіюють боти та тролі, на що вказано вже у заголовку статті С. Зінченко “Як російська пропаганда використовує ботів та тролів у соціальних мережах для досягнення власних цілей” [5].

Для зумисного викривлення правди “дзеркальними тактиками” в російських соцмережах використовують блоги як платформи розміщення власної інформації, емоційної оцінки, коментарів. Блоги зумисно використовують для максимального охоплення аудиторії та оперативного поширення дезінформації, спеціально найняті інтернет-користувачі, “тролі”, а також застосовують спеціальне програмне забезпечення, “боти”, що сприяють поширенню фейкових текстів, фото, відео як “зафіксованих свідчень”, “неіснуючих очевидців”, створюючи ефект “присутності” нереальних учасників.

Характерні ознаки “дзеркальної тактики” російської дезінформації – зумисне викривлення відомих фактів, подій, їх суті замість поінформування навішування “прострочених” ярликів радянської пропаганди, зокрема називання українців “нацистами”, “бандерівцями”, “оунівцями”, “націоналістами” та використання новомови з негативними оцінками, що підкреслюють зумисні наміри “підтасування інформації”, “контрастування” “мовою ворожнечі”.

“Тактики віддзеркалення” є ключовими засобами російської дезінформації, зокрема, щодо використання Україною ядерної зброї масового знищення, для чого поєднують тактику “на випередження” з різними “дзеркальними” тактиками. Про це, зокрема, йдеться на сайті Армії Інформ в матеріалі “РФ продовжує поширювати дезінформацію про зброю масового знищення в Україні” [11].

Викриття “дзеркальних тактик” російської дезінформації в інформаційному просторі України ведуть сайти Детектор медіа, Радіо Свобода, Центр протидії дезінформації, Армія Інформ, щоб протистояти впливу дезінформації “тактиками віддзеркалення”.

Для залякування читачів російський телеграм-канал в рубриці “Новини Приазов’я” 11 липня 2024 року інформував, що Збройні сили України збираються використати проти російських військових хімічну зброю. А в дійсності все навпаки. Як повідомляє інтернет-ЗМІ “Гордон”: “Від початку повномасштабної війни росії проти України зафіксовано понад 4,8 тис. випадків застосування військами країни-агресора небезпечних хімічних речовин. Про це під час брифінгу в “Укрінформ” 13 грудня 2024 року розповів начальник відділу екологічної безпеки та цивільного

захисту управління радіаційного, хімічного, біологічного захисту командування Сил підтримки Збройних сил України полковник Артем Власюк [13].

На ютубі Центр протидії дезінформації при РНБО заявив, що інформація про підготовку удару ЗСУ хімічною зброєю не відповідає дійсності. Крім того, Україна є підписантом Конвенції про заборону розробки, виробництва, накопичення й застосування хімічної зброї і суворо дотримується своїх зобов'язань.

У Європейській служби зовнішніх дій існує спеціальний підрозділ, що займається викриттям російської дезінформації, зокрема проти України, його інформація відображена на порталі EUvsDisinfo. Там йдеться про те, що російські соціальні мережі використовують “тактики віддзеркалення” зумисно, аби викликати тривожні настрої, паніку серед українців. Російські “дзеркальні тактики” дезінформації в соцмережах видають бажане російськими загарбниками за дійсне, нав’язуючи викривлене, проросійське бачення сучасної війни росії проти незалежної України.

Як бачимо, завдання використання “тактики віддзеркалення” в російських соцмережах – це зумисне перенесення ідей пропутінської пропаганди через дзеркально відтворені злочинні наміри, дії з метою викривленого впливу на читачів. Їх мета – сіяти недовіру до українців, викликати гнів щодо демократичних урядів, які підтримують Україну, руйнувати демократичний український світогляд та просувати проросійські викривлені, несучасні погляди.

“Тактики віддзеркалення” в російських, проросійських соцмережах можуть мати емоційний, негативний вплив на аудиторію: створювати відчуття тривоги через дезорієнтацію, оскільки читачі намагаються узгодити викривлене бачення зі своїми знаннями, попередніми уявленнями про те, як має виглядати реалістичне відтворення подій. Особливістю “тактики віддзеркалення” є зворотне правді перекручення фактів, подій, зумисне інформаційне, психологічне приголомшення, відсутність конкретних даних, переконливих аргументів, нечіткість вираження думки, неясність, незрозумілість інформації, відсутність конкретних даних як фактографічних аргументів (конкретних реальних фактів, документів, цифр), щоб зумисно заплутати, дезорієнтувати читацьку аудиторію.

Російські “тактики віддзеркалення” в соцмережах зумисно дезорієнтують про ситуації на фронті, реальні воєнні, політичні події, міжнародну підтримку України. Стратегія росіян за допомогою “тактик віддзеркалення” залишається незмінною – гучно звинувачувати Україну, але ... без доказів та “відбілювати” російську воєнну агресію.

Українські читачі мають належно оцінювати звірства російських “визволителів”, що підтверджують нищівні бомбардування мирних осель українців, лікарень; підпорядкування, упокорення українців та інших народів. Все це зумовлює постійно критично мислити, аналізувати, виявляти “тактики віддзеркалення” в російських, проросійських соцмережах, інтернет-ЗМІ, що допоможе зрозуміти їхню реальну сутність.

Виявлені викривлення реалій, проросійська ідеологічна заангажованість, використання “тактик віддзеркалення” у соцмережах доводять зумисне їх застосування, щоб дезінформувати, дезорієнтувати читачів через ідеологічне емоційне, психологічне зараження путінськими ідеями, щоб послабити українську незалежну державність і захопити території суверенної України.

“Тактики віддзеркалення” у російських соцмережах – це зумисне повторення наративів російської пропаганди під час гібридної війни в Україні.

І ще однією ознакою російської дезінформації є відсутність підпису автора повідомлення, що за змістом, стилем нагадує новини російського “Спутніка”.

Найбільші соцмережі України взяли на себе добровільні обов’язки протидіяти дезінформації. Як пише інтернет-ЗМІ ZMINA, попри добровільні обов’язки соцмережа “X” продовжує поширювати щодо України зумисно викривлену “дзеркальну дезінформацію”. Washington Post повідомляє, посилаючись на дослідження некомерційної аналітичної групи Reset, що Єврокомісія опублікувала дослідження соцмережі “X” (колишня “Твіттер”) та виявила, що російська дезінформація про Україну охопила більше людей, ніж до початку повномасштабної війни. Про це також пише Zmina.info в матеріалі “Політика Ілона Маска щодо соцмережі X сприяла поширенню російської пропаганди у світі” [9].

Дослідження щодо використання “тактик віддзеркалення” у російських соцмережах під час війни росії проти України 2022–2024 рр. показало небезпеку тактик “дзеркального відтворення” як зумисного викривленого впливу на свідомість, психіку читачів такого контенту. Здавна відомо, що віддзеркалення водою, дзеркалом, полискованою поверхнею є викривленою, неточною копією об’єкта, хоча виглядає майже ідентичним, але є оберненим зображенням в напрямку, перпендикулярному поверхні дзеркала чи води. Тому кажуть, що дзеркало – завжди криве.

Російські дезінформаційні “тактики віддзеркалення” в соцмережах, інтернет-ЗМІ є сучасною прихованою масмедійною зброєю для довірливої масової аудиторії, зброєю інформаційної війни росії проти України, в якій для створення дезінформаційного контенту задіяні не тільки російські інформаційні війська, використано штучний інтелект для залякування українців, виправдовування і підтримки політики путіна у гібридній війні проти України. До прикладу: “Російські телеграм-канали 11 липня 2024 року поширили інформацію, що нібито Збройні сили України збираються використати проти російських військових хімічну зброю. Засобом атаки ніби-то буде трифторид хлору, що перетворюється на важкий газ. Перші симптоми отруєння ним – біль у грудях, запаморочення, нудота й головний біль”. Про це йдеться у матеріалі “Тактика віддзеркалення”: Як Москва приховує свої хімічні атаки з повітря? [12].

Тактики дезінформації у проросійських соцмережах, інтернет-ЗМІ під час війни росії проти України є невидимою складовою інформаційного протистояння, дезінформаційною, масмедійною зброєю російської інформаційної війни як складовою гібридної й становлять небезпеку довірливим читачам через свою фальшиву інформацію, образно кажучи: переведення стрілок щодо відповідальності за війну росії в Україні.

У часи інформаційної війни росії проти України в соцмережах, інтернет-ЗМІ знання абсурдного, нелогічного, негативного інформаційно-психологічного впливу російських дезінформаційних “тактик віддзеркалення” у російських, проросійських соцмережах має прикладне світоглядне значення, відкриває людям очі на “правду”, наміри путіна.

Інтерпретація інформаційного контенту “тактиками віддзеркалення” реальності у російських соцмережах – зумисно полярно перекошена, спеціально сфальсифікована, оманлива, фальшива, підбурююча, покликана змінити у реципієнтів об’єктивне бачення воєнних реальностей на пропутінське.

До прикладу: “Ексочільник забороненої в Україні партії ОПЗЖ, кум путіна Віктор Медведчук опублікував статтю, в якій закликав Росію повернути свої “історичні землі”, та розмістив карту, де, крім Львівської, Тернопільської та Чернівецької областей, решта української території позначена як частина “історичної Росії”. Автор цієї статті “забув” історичний факт, що до 1939 р. Івано-Франківськ мав назву Станіслав, був під владою Польщі, та Станіславщину, як й інші західноукраїнські землі, загарбав СРСР. “17 вересня 1939 року. Того ранку о 5:00, через 16 днів після нападу Нацистської Німеччини на Польщу, радянські війська без оголошення війни вторглися зі сходу і зайняли західноукраїнські землі. Операція, що тривала 20 днів, призвела до остаточної окупації Червоною армією та Вермахтом всієї території Другої Польської Республіки 6 жовтня 1939 р.” Про це пише Вікіпедія у статті “Радянське вторгнення до Польщі” [10].

“Тактики віддзеркалення” російської дезінформації суперечать реальним подіям сьогодення, історії, сприяють просуванню зумисно відкритої брехні, розширенню негативного ментального, емоційно-психологічного впливу на користувачів російського, проросійського контенту в соцмережах, вигідного росії викривленого бачення української історії, українських демократичних сил, української влади, гібридної війни в Україні.

Російські інформаційні війська використовують різні інформаційно-психологічні впливи “дзеркальних тактик” дезінформації, що є базовим, зумисно викривленим відображенням російської дезінформації, системним, полярно протилежним правдивому поінформуванню у масмедійному тексті, неправдивим звинуваченням українців у діях, які російські дезінформатори самі активно використовують, маніпулюючи правдою, щоб заплутати читачів, відвести підозру від російського агітпропу, зменшити відповідальність за злочини російських загарбників.

Як пояснює Фелікс Картте: “кремлівська пропаганда часто звинувачує Україну та Захід у “нацистських” кроках та спробах дестабілізувати Росію, тоді як саме Кремль намагається знищити демократичні уряди інших країн, дестабілізувати та підпорядкувати інші суспільства”. Про це можна прочитати в матеріалі “Налякати і стерти межу між правдою і брехнею”. Як російська дезінформація інфікує людей?” на сайті Радіо Свобода [8].

Соцмережа “Х” намагається стирати межі між правдою та брехнею, між моральним і аморальним, сіяти тривогу, ворожість, посилювати негативне ставлення до українських лідерів, загалом українців, нагнітати страх щодо українських біженців у Європі, щоб дестабілізувати довірливу аудиторію соцмережі, зменшити число прихильників демократії в Україні, світі, викликати невдоволення українською демократичною владою, нав’язати довірливим читачам російських соцмереж російський світогляд, “русский мир”.

“Тактики віддзеркалення” в російських каналах, соцмережі “Х” мають на меті посилити антиукраїнський вплив російської дезінформації, послабити демократичні інститути в Україні для антидемократичних змін, викривлення християнських цінностей: чесності, співчуття, смиренності, Заповідей християнства “не убий”, “не вкради”.

Російські дезінформаційні “тактики віддзеркалення” неправдиво зображають українську владу як “нацистський режим”, щоб виправдати своє вторгнення, антилюдські злочини проти жителів України.

Постійними ознаками “тактик віддзеркалення” є негативні оціночні, судження, антиукраїнська, проросійська інформація, в якій автори не подають конкретні дані, факти, події, а розповсюджують нефактичну, зумисно негативно емоційно заряджену дезінформацію про українців.

Жодних фактів, документів як доказів таких злочинів у російських соцмережах немає, а постановочні фото підтверджують використання “тактики віддзеркалення” російських злочинів у Бучі інформаційними військами в матеріалах про “звірства ЗСУ на Курщині”, щоб перенести відповідальність російських військових на українських воїнів. Про це пише М. Зінченко в статті “Російська пропаганда поширює чергові фейки про звірства ЗСУ на Курщині”. Так гі-пропаганда намагається створити з руського порічного “російську Бучу”, щоб “перекрити” в інфопросторі повідомлення про воєнні злочини російської армії [4].

Ознакою “тактик віддзеркалення” є перекинуті історичні дані, вагомі історичні факти, події української історії, що приписують росії. Підтвердженням чого є фото встановленого пам’ятника в Москві українському князю Володимирі, який хрестив Київську Русь. Московщини ще 300 років не існуватиме. Український князь Володимир хрестив Київську Русь 988 року, а не росію, яка тоді мала іншу назву. У статті І. Костенко, І. Халупа “Як Московія стала Росією? До 300-ліття “викрадення” назви українського народу” пише: “Сталося це 300 років тому, 22 жовтня 1721 року, коли цар Петро I проголосив Московське царство “Российской империей”, а москвинів – “россиянами”. Така зміна назви Московської держави кинула серйозний виклик ідентичності українського народу” [14].

Хибним є зображення в соцмережах української влади як “нацистського режиму”, це дзеркальне перенесення антилюдського ставлення, властивого російським нелюдам, які як німецькі фашисти в 40-ві роки минулого століття мордують, морять голодом, гвалтують полонених. Це зумисне дзеркальне перенесення фашистської вини російською “тактикою віддзеркалення”, спеціальне конструювання неправдивих текстів, щоб виправдати сучасних російських нелюдів в Україні, створити враження про війну в Україні як захист від нацистів.

Росія своєю “тактикою віддзеркалення” в соцмережах створює загрозу основоположним принципам демократичного світопорядку в Європі, політиці, економіці, навіть релігії, перекинувши християнські цінності – чесність на брехливість, співчуття на байдужість, смиренність на зухвалість.

До прикладу: російський Яндекс неправдиво стверджував, що вночі кандидат у президенти Чехії, який насправді живий і здоровий, Петр Павел вмер, потім пережив клінічну смерть, згодом вижив завдяки зусиллям лікарів. Дезінформацію зумисно використали проти кандидата у президенти Чехії, який у першому турі виборів набрав найбільше голосів, 35,39 %, щоб надалі зменшити число його прихильників. “Петр Павел, одержав перемогу й прокоментував дезінформацію словами: “Антикампанія досягла нового дна” [3].

Висновки. Проведене дослідження “тактики віддзеркалення” показало, що сучасні російські, проросійські соціальні мережі, інтернет-медіа є платформами дезінформаційного формату ведення інформаційної війни як першої складової гібридної війни Росії проти України.

Виявлено типові ознаки російських “тактик віддзеркалення” у соцмережах, інтернет-ЗМІ для їх розпізнавання: надумані приводи, підроблені дані, історичні помилки, перенесення відповідальності за злочини російських військових на українців; підтасування історичних фактів (приписування Росії історії Київської Русі; придуманих аргументів для виселення українців із захоплених областей в Росію, замовчування реальних злочинів російських загарбників у загарбаних областях України, перенесення відповідальності за злочини росіян на ЗСУ.

Доведено, що російські “тактики віддзеркалення” в російських, проросійських соцмережах – це спеціальний, зумисний підриг демократичних засад, цінностей, принципів сучасних масмедіа: правдивості, чесності, об’єктивності, порядності, соціальної відповідальності, доброчесності, поваги до інших культур. Через що російським соціальним мережам, інтернет-медіа не можна довіряти, тому що вони транслиують брехню, заряджають негативними емоціями.

Російські “дзеркальні тактики” дезінформації в соцмережах зумисно залякують читачів абсурдними, ірраціональними висловлюваннями, щоб маніпулювати аудиторією, поляризувати українське суспільство: на антиросійське й проросійське. Росія фінансує і винагороджує дезінформаційну діяльність заради досягнення своїх руйнівних, загарбницьких цілей в Україні.

Використання штучного інтелекту в соціальних мережах не знімає відповідальності за розповсюдження дезінформації, створеної не людиною, а ШІ. Чинні міжнародні правові документи передбачають правову відповідальність за розповсюдження зумисно неправдивої, викривленої інформації.

Піднята проблема “дзеркальних тактик” у російських соцмережах є не тільки проблемою масмедійної безпеки України, а й інших країн світу через миттєве поширення дезінформації в соцмережах, інтернет-медіа, її зумисне викривлення штучним інтелектом, перетворення на інформаційну, психологічну зброю.

Все це дає підстави стверджувати, що Росія цілодобово використовує інформаційний тероризм проти незалежної України, проти демократичних держав, щоб дезорієнтувати масмедійну аудиторію, здійснювати викривлений дезінформаційний вплив неправдивою, шкідливою інформацією, спричиняючи панічні настрої, дестабілізуючи фізичне, ментальне здоров’я читачів, щоб підкорити українців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баланчук І. Шойгу почав розповідати маячню про “брудну бомбу” України. *Українська правда*. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/23/7373127/>.
2. Бондаренко С. Негативні наслідки та шляхи протидії дезінформації в соціальних мережах як масовому негативному явищу. URL: https://www.researchgate.net/publication/376777790_Negativni_naslidki_ta_slahi_protidii_dezinformacii_v_socialnih_merezah_ak_masovomu_negativnomu_avisu.
3. Дезінформація про смерть Петра Павела, вкинута під час президентських виборів, прийшла з Росії. URL: <https://ruski.radio.cz/dezinformaciya-o-smerti-petra-pavela-vbroshennaya-vo-vremya-prezidentskih-8784811>.
4. Зінченко М. Російська пропаганда поширює чергові фейки про “звірства ЗСУ” на Курщині. URL: <https://detector.media/infospace/article/237896/2025-02-04-rosiyska-propaganda-poshyryuie-chergovi-feyki-pro-zvirstva-zsu-na-kurshchyni-tspd/>.
5. Зінченко С. Як російська пропаганда використовує ботів та тролів у соціальних мережах для досягнення власних цілей. URL: <https://disinfo.detector.media/post/yak-rosiiska-propahanda-vykorystovuie-botiv-ta-troliv-u-sotsialnykh-merezhakh-dlia-dosiahnennia-vlasnykh-tsilei>.
6. Котенко О. Як російська пропаганда використовує протилежні версії для досягнення власних цілей. *Детектор медіа*. URL: disinfo.detector.media/post/yak-rosiiska-propahanda-vykorystovuie-protylezhni-versii-dlia-dosiahnennia-vlasnykh-tsilei.
7. Котубей-Геруцька О. Через Telegram та TikTok-блогерів Росія найбільше поширює пропаганду та дезінформацію — Сагайдак. *Суспільне. Культура*. URL: <https://suspilne.media/culture/643506-cerez-telegram-ta-tiktok-blogeriv-rosia-najbilse-rozpovisudzue-propagandu-ta-dezinformaciu-sagajdak/>.

8. “Налякати і стерти межу між правдою і брехнею”. Як російська дезінформація інфікує людей?” на сайті Радіо Свобода. *Радіо Свобода*. 18. 11. 2024. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-rosiyska-kampaniya-dezinformatiyyi-taktyka/33206557.html>.
9. Політика Ілона Маска щодо соцмережі X сприяла поширенню російської пропаганди у світі – дослідження. URL: <https://zmina.info/news/polityka-ilona-maski-shhodo-soczmerezhi-x-spryyala-poshyrennyu-rosijskoyi-propagandy-u-sviti-doslidzhennya/>.
10. Радянське вторгнення до Польщі. *Вікіпедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
11. РФ продовжує поширювати дезінформацію про зброю масового знищення в Україні. *Армія Інфо*. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/03/07/rf-prodovzhuye-poshyryuvaty-dezinformacziyu-pro-zbroyu-masovogo-znyshhennya-v-ukrayini/>.
12. “Тактика віддзеркалення”: Як Москва приховує свої хімічні атаки з повітря? URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rheCsBKONEw>.
13. Троє захисників померли від хімічних речовин, які РФ застосовує на війні, постраждалих – понад 2 тис. – ЗСУ. *Гордон*. URL: <https://gordonua.com/ukr/news/military-actions/troje-zakhisnykiv-pomerli-vid-khimichnikh-rechovin-jaki-rf-zastosovuje-na-vijni-postrazhdalikh-ponad-2-tis-zsu-1726996.html>.
14. Костенко І., Халупа І. Як Московія стала Росією. До 300-ліття “викрадення” назви українського народу. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-rus-i-moskoviya/31521000.html>.
15. Юр’єва Д. Російська пропаганда в ЄС – від ферм ботів до використання штучного інтелекту. URL: <https://www.polskieradio.pl/398/7857/Artykul/3457602>.

REFERENCES

1. Balanchuk, I. Shoihu pochav rozpovidaty maiachniu pro “brudnu bombu” Ukrainy. *Ukrainska pravda*. Retrieved from <https://www.pravda.com.ua/news/2022/10/23/7373127/>.
2. Bondarenko, S. Nehatyvni naslidky ta shliakhy protydyi dezinformatsii v sotsialnykh merezhakh yak masovomu nehatyvnomu yavyschu. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/376777790_Negativni_naslidki_ta_slahi_protidii_dezinformacii_v_socialnih_merezhakh_ak_masovomu_negativnomu_avisu.
3. Dezinformatsiia pro smert Petra Pavela, vkynuta pid chas prezydentskykh vyboriv, pryishla z Rosii. Retrieved from <https://ruski.radio.cz/dezinformaciya-o-smerti-petra-pavela-vbroshennaya-vo-vremya-prezidentskih-8784811>.
4. Zinchenko, M. Rosiiska propahanda poshyriuie chervohi feiky pro “zvirstva ZSU” na Kurshchyni. Retrieved from <https://detector.media/infospace/article/237896/2025-02-04-rosiyska-propaganda-poshyryuie-chergovi-feiky-pro-zvirstva-zsu-na-kurshchyni-tspd/>.
5. Zinchenko, S. Yak rosiiska propahanda vykorystovuie botiv ta troliv u sotsialnykh merezhakh dlia dosiahnennia vlasnykh tsilei. Retrieved from <https://disinfo.detector.media/post/yak-rosiiska-propahanda-vykorystovuie-botiv-ta-troliv-u-sotsialnykh-merezhakh-dlia-dosiahnennia-vlasnykh-tsilei>.
6. Kotenko, O. Yak rosiiska propahanda vykorystovuie protylezhni versii dlia dosiahnennia vlasnykh tsilei. *Detektor media*. Retrieved from disinfo.detector.media/post/yak-rosiiska-propahanda-vykorystovuie-protylezhni-versii-dlia-dosiahnennia-vlasnykh-tsilei.
7. Kotubei-Herutska, O. Cherez Telegram ta TikTok-bloheriv Rosiia naibilshe poshyriuie propahandu ta dezinformatsiiu — Sahaidak. *Suspilne. Kultura*. Retrieved from <https://suspilne.media/culture/643506-cerez-telegram-ta-tiktok-bloheriv-rosia-najbilse-rozpovisudzue-propagandu-ta-dezinformaciu-sagajdak/>.
8. Naliakaty i sterty mezhu mizh pravdoi i brekhnei. Yak rosiiska dezinformatsiia infikuie liudei? na saiti Radio Svoboda. *Radio Svoboda*. 18. 11. 2024. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/rfe-rl-rosiyska-kampaniya-dezinformatiyyi-taktyka/33206557.html>.
9. Polityka Ilona Maski shhodo sotsmerezhi X spriyala poshyrenniu rosiiskoi propahandy u sviti – doslidzhennia. Retrieved from <https://zmina.info/news/polityka-ilona-maski-shhodo-soczmerezhi-x-spryyala-poshyrennyu-rosijskoyi-propagandy-u-sviti-doslidzhennya/>.
10. Radianske vtrhnennia do Polshchi. *Vikipediia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
11. RF prodovzhuie poshyryuvaty dezinformatsiiu pro zbroiu masovoho znyshchennia v Ukraini. *Armiia Info*. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2022/03/07/rf-prodovzhuye-poshyryuvaty-dezinformacziyu-pro-zbroyu-masovogo-znyshhennya-v-ukrayini/>.
12. Taktyka viddzerkalennia: Yak Moskva prykhovuie svoi khimichni ataky z povitria? Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=rheCsBKONEw>.

13. Troie zakhysnykiv pomerly vid khimichnykh rehovyn, yaki RF zastosovuie na viini, postrazhdalykh – ponad 2 tys. – ZSU. *Hordon*. Retrieved from <https://gordonua.com/ukr/news/military-actions/troje-zakhisnikiv-pomerli-vid-khimichnykh-rehovyn-jaki-rf-zastosovuje-na-vijni-postrazhdalikh-ponad-2-tis-zsu-1726996.html>.

14. Kostenko, I., & Khalupa, I. Yak Moskoviiia stala Rosiieiu. Do 300-littia “vykradennia” nazvy ukrainskoho narodu. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrayina-rus-i-moskoviya/31521000.html>.

15. Yur’ieva D. Rosiiska propahanda v YeS – vid ferm botiv do vykorystannia shtuchnoho intelektu. Retrieved from <https://www.polskieradio.pl/398/7857/Artykul/3457602>.

Olena Kuznetsova

“MIRROR TACTICS” IN SOCIAL NETWORKS AND INTERNET MEDIA AS AN INTENTIONAL DIFFERENCE OF REALITIES

To understand the essence of the impact of the “mirror tactic” of Russian disinformation in social networks as a deliberate distortion of reality, a polar opposite interpretation of specific facts, phenomena, and events. The purpose of the “mirror tactic” as the transfer of responsibility for Russia’s modern war to Ukraine is revealed. The task of the “mirror tactic” during Russia’s hybrid war against Ukraine in 2022–2025 is shown: to divert attention from Russia with defiant disinformation in the Internet media, to disorient the audience, to transfer responsibility for the crimes of the Russian invaders to Ukrainians.

The distorted influence of the “mirror tactic” in social networks and online media on consciousness and psyche has been revealed in order to subordinate the thinking of the readership and change the worldview of the recipients to a pro-Russian one. It has been shown how, for the enhanced perception of Russian disinformation, the “mirror tactic” deliberately uses ideologemes, absurd expressions, and distorted data in favor of Russia, namely: modernized stereotypes of the Soviet era, falsification of modern facts, and manipulation of events in order to change the worldview of readers of online media and social media users to the Russian kind.

Modern Russian military ideologists are trying to justify Russia and prove their rightness with illogical arguments, violating the norms of common sense and the laws of logic. It is revealed how, using the “mirror tactics”, Russian disinformation agents create the appearance of the correctness of Russia’s attack and war against Ukraine. Russian “mirror tactics” contradict themselves: logically agreeing that war brings suffering, death to people, and destroys cities and villages, they illogically justify Russia’s choice, arguing that it would have been impossible to act otherwise, and that the West would have attacked Ukraine.

It is revealed how, using distorted “tactics of mirroring” realities, Russian agitprop immorally, illogically, absurdly creates the appearance of the correctness of Russia’s actions, keeping quiet about the violations of international treaties and agreements it has itself adopted, agreeing that people suffer because of the war, cities and villages are destroyed, but Russia’s choice of military aggression is rational, justified, it was impossible to act otherwise.

Russian mass media “mirror tactics” present plausible versions of the events of the war. Each version offers several explanations of what would have happened, without providing specific arguments, and points to the “guilty” Ukrainians. “Mirror tactics” work as an absurd accompaniment to Russian war crimes committed by Russian invaders in Ukraine and justify themselves, except for the psychological comfort of Putin and those who trust Russians.

Keywords: “mirroring tactics”, their tasks, purpose, deliberate falsification, pro-Russian disinformation, social networks, online media.